

zamislil kot nekakšno gibanje s posebnim poudarkom na njegovih samovzgojnih kvalitetah. Ne vem, kaj je pri enem ali drugem utegnilo imeti večji poudarek.

Zase vem, da sem pohajal v gore, se podajal v njihove arene med drugim iz radovednosti, kaj pomenim in koliko veljam kot osebnost, to sem nadalje povezoval tudi z neko željo po športni uveljavitvi kakor tudi s stremljenjem, da bi si v stelah skušal izoblikovati značaj. Lepote narave, žive in mrtve, veličastje gorskega sveta z vsemi spremnimi pojavi je tako prihajalo samo od sebe, če je bil človek vse to pripravljen in sposoben sprejemati, uživati skromno in spoštljivo, kot mora biti med ljudmi in stvarmi, ki so od pamtveka v veliki medsebojni odvisnosti. Vse to sem čestokrat doživljal v družbi dobrih, znanih, preverjenih tovarišev ob hkratnem plodnem in koristnem izmenjavanju lastnih izkušenj, doživetij in pomoči.

Gore same po sebi so le gmote mrtve snovi: apnenca, granita, dolomita in še česa. Človek je, ki jim daje lepoto, veličino, jih dviga v nebo s svojo sposobnostjo, ko jih oživlja s svojimi idejami in plemeniti s svojimi ideali, spreminjajoč jih nazadnje celo v prizorišča dramatičnih spopadov med ozko sebičnostjo lastnega telesa in univerzalno širino svojega duha.

Imel sem srečo, da sem v življenju dosti časa prebil v naravi, v gorah, na smučanju, na izletih po gozdovih, prek pašnikov, na sprehodih kjerkoli v naravi. Toda še večjo srečo sem imel, ker sem bil pri tem vedno v družbi dobrih prijateljev in tovarišev, ljudi z mnogimi vrlinami in manj pomembnimi napakami, ki so vsak po svoje vnesli v moje življenje neki posebno vreden smisel in pomen. Vedno sem jim bil hvaležen za to in nanje ne bom nikoli pozabil. Med temi tovariši in prijatelji so člani AO na prvem mestu.

OB 90-LETNICI ROJSTVA DR. IVA JUVANČIČA

GORJANOM, GORJANCEM, GORNIKOM

MIRAN MIHelič

Rodil se je zadnjih »pet minut« prejšnjega stoletja v znamenju kozoroga, kot je sam večkrat poudaril.

Zlasti na Primorskem je veljal med ljudmi kot spoštovan duhovnik, zgodovinar, publicist, kulturni delavec, svetovalec v stiski, politik, kot eden od vidnejših krščanskih socialcev na Primorskem, pa planinec in sploh vsakovrstni znanec ljudi pod vrhovi Soške doline, delno pa tudi okolice Ljubljane in Gorenjske.

Na vseh področjih, kjer je deloval, pa je zlasti v času najhujših pritiskov na slovenski narod v svojo dejavnost vpletal narodno buditeljstvo z razvijanjem človekovega osebnega, neodvisnega presojanja dogodkov in časa sploh.

Rojenemu 5. decembra 1899 v Bovcu mu je to okolje vcepilo v dušo neizbrisno sled in ob prostem času se je vselej napotil iskat sebe in resnico med svoje spomine kraja, ljudi, v naravo svoje čiste mladosti, ki mu je bila prispodoba iskane lepote, dobrote človekove duše, ki jo je kot »doktor duš« vse življenje ne le iskal, ampak tudi skušal oblikovati, zdraviti.

S prav takšno željo se je potem vračal v središče dežele, v Ljubljano, med prav tako svoje ljudi, v realnosti vsakdanjega, živega dne, kjer je bil nepogrešljiv mozaik intelektualnega okolja vseh nivojev, brez katerega tudi sam ni mogel.

Enako lahko se je gibal med drugimi narodnimi okolji, a je dobro vedel, čutil in tudi izgorel tam, kjer mu je bilo mesto.

Skupaj s svojo generacijo je s pravim pasijonom občutil, da besede človek nikakor ne moremo pisati z veliko začetnico, a ironija je hotela, da s svojo generacijo ni dočakal streznenja, pač pa marsikdaj grenko diferenciacijo političnega monizma — kljub občasnim priznanjem za svoja izjemna dejanja.

Z bistrim razumom je naprej videl marsikaj in vest mu ni dala, da svojih ljudi ne bi na to opozarjal in pripravljaj, saj je posebno za Primorsko čutil, da zori odločilni trenutek Gregorčičeve prerokbe.

Zavedal se je edinstvene priložnosti, ki jo je imel kot namestnik ravnatelja Goriškega semenišča, saj je bila Cerkev v času najhujšega fašističnega nasilja edina ustanova, kjer je bila slovenska beseda še varna in javna, saj je na drugih področjih vzgojo slovenstva že davno zamrznila fašistična zima.

Svojim besedam je ostal zvest tudi v dejanjih in se je leta 1945 uprl javnemu prizadevanju škofa Santina, da bi Italija zasedla bivšo mejo ter dal za to svoj podpis. Bil je zaradi tega vržen na cesto, a ga je takoj nato povabila slovenska narodna oblast v Ljubljano, kjer je opravljal pomembna znanstvena dela.

Bil je član komisije za določitev naše zahodne meje, kar ni bilo lahko delo, saj šele danes prihajajo javno na dan vse grozote medvojnega, vojnega in povojnega obdobja, kjer marsikdo nima čiste vesti, čeprav je bil in ostal na »pravi strani«.

Juvančič je nedvomno najzaslužnejši Bovčan in spada v tem smislu prav v vrh zaslužnih Primorcev, o čemer pa lestvica vrednotenja v donedavna še čisto monistični državi nikakor ni mogla biti zadnji dosežek morale in kulture, saj dr. Juvančič razen na svojem grobu v Ljubljani nima nobenega javnega spominskega obeležja, kar nam gotovo ni v čast.

Juvančič je kot svoje zadnje delo opisal svoje videnje pripovedi o Zlatorogu, ki nam ima kot narodni mit (ne pravljica za otroke!) marsikaj povedati v današnjem »prostoru in času«.

V svojih ljudeh, svojem narodu v teh gorskih dolinah, je rad videl tudi delček lastnosti ponosnega kozoroga Zlatoroga, kar so nam okupatorji in kasneje hegemonistični pritiski skrivali. Zlatoroga z njegovim mogočnim rogovjem, kakršnega so prebivalci teh krajev častili v času svobodnega sonca in še prej v času naših pradavnih prednikov Venetov. Zgodilo pa se je tudi, da se ga je polotila žalost na »svojih stezah«, ko so se ti rogovi pri kom skrili in zalizali v svojo polžjo hišico, brezbrizno za okolico.

Naj bo ta spominski zapis zaključen s pesmijo epiloga »Steze... v Zlatorogov raj«:

*Življenje gre v prostor, čas,
Steze v prostor... V višino
težko, počasi,
saj odpirajo še globino, daljino.*

*Steze v čas, v preteklo,
v bodoče dni nič manj:
kot da hodiš v skrivnostni noči,
da riješ v globino zemljé.*

*Skrivnosti gorá, Triglava,
skrivnosti vodá: Soča, Sava,
Drava.*

*Zemlja vsa naokrog —
skrivnostni Zlatorog.*

*O vsem govoriti je težko,
preprosta beseda pravljíčnih
dni*

*naj zveni:
Gorjanom, Gorjancem,
gornikom...*

*Njim, ki so prvi stopili na vrh
skrivnostnih glav.*

*Vsem, ki zro v Triglav...
Tudi vsem njim, ki so
v njegovem znamenju
odprli steze, pota v svobodo.*

Dr. Ivo Juvančič zaradi sebe ni nikoli, nikoli zvonil z velikim zvonom in tako se je tudi tiho zadnjikrat poslovil od nas.

VIKI GROŠELJ JE BIL ŽE NA OSMIH OSEMTISOČAKIH

SEDMI NA OSEMTISOČMETRSKI LESTVICI

MARJAN RAZTRESEN

Za Vikijem Grošljem, alpinistom srednjih let, je izredno uspešno leto: v letu 1989 je stal na treh osemtisočakah, v komaj letu dni, od začetka novembra 1988 do konca oktobra 1989, pa je priplezal na vrhove kar štirih osemtisočakov. Tako se je močno približal cilju, ki si ga je zadal: lesti na vrhove vseh štirinajst osemtisočakov, kolikor jih je na Zemlji.

»Zamisel o akciji ‚Viki Grošelj 8000 plus‘ se je porodila v podnožju šestega najvišjega vrha sveta, Čo Oja (8201 m), na kateri sem splezal nekaj dni prej, 5. novembra 1988,« pravi Viki Grošelj, učitelj telesne vzgoje v osnovni šoli v Pirničah pri Ljubljani. »Ker je bil to moj že peti osemtisočak, sem sklenil poskusiti: na koncu koncev bi bilo morda izvedljivo, da bi priplezal na vrhove vsem osemtisočakov.«

4 × 8000 METROV V ENEM LETU

Akcija je stekla celo mnogo hitreje, kot si jo je avtor zamislil: že nekaj mesecev pozneje, lanskega 30. aprila, mu je uspelo priti na četrto najvišjo goro na svetu Lotse

(8511 m), s čimer je postavil nekakšen jugoslovanski rekord: to je bila do takrat najvišja gora, na katero je kateri od Jugoslovancev priplezal brez uporabe dodatnega kisika. Komaj deset dni pozneje, 10. maja, pa je skupaj s Splitčanom Stipetom Božičem, makedonskim alpinistom Ilievskim, ki je med sestopom z vrha nesrečno končal, in dvema Šerpama prišel na najvišjo točko našega planeta, na vrh Mount Everesta (8848 m).

»Ti trije osemtisočaki,« pravi Viki Grošelj, »ki sem jih preplezal v komaj pol leta, so me kar precej izčrpali, vendar sem se kljub temu odločil udeležiti se lanske jesenske slovenske odprave na Šišo Pangmo (8046 m), edini osemtisočak, ki stoji popolnoma na Kitajskem. Za to sem se odločil, ker je za to goro razmeroma težko dobiti kitajsko dovoljenje in še težje zbrati ogromno denarja za vse mogoče pristojbine. S Filipom Bencetom sva tako 20. oktobra stopila na vrh. — Štirje osemtisočaki v enem letu — boljšega nadaljevanja moje akcije si skoraj ne bi mogel zamisliti.«

Viki Grošelj je začel hoditi v Himalajo leta 1975 — in že na prvi odpravi v to gorstvo splezal na vrh osemtisočaka, na